

RIJKSWATERSTAAT
ZET DE
BOEL

OP
EEN
KIER

Tekst Dorien ter Veld
Beeld Hollandse Hoogte e.a.

A

Zes natuurorganisaties, waaronder het Wereld Natuur Fonds (WNF), kregen 13,5 miljoen euro uit het Droomfonds van de Nationale Postcode Loterij voor hun gezamenlijke project 'Natuurontwikkeling Haringvliet'. Doel is het terugbrengen van het oer-Hollandse getijdenlandschap in en rond het Haringvliet. Vanaf 2018 ligt de rode loper uit voor trekvissen, vogels én mensen.

13,5

miljoen euro is een behoorlijk zakcentje, maar 2018 is hier het magische getal. 2018 is namelijk het jaar waarin het *Kierbesluit* (Besluit Beheer Haringvlietsluizen) wordt uitgevoerd. Rijkswaterstaat zet de Haringvlietsluizen dan deels open. Hiermee voldoet Nederland aan internationale afspraken over vismigratie. Het besluit werd al in 2000 genomen, maar aanvankelijk door het eerste kabinet-Rutte weer ter discussie gesteld. In 2011 werd echter, na druk vanuit Europa, alsnog tot uitvoering besloten. In 2014 tekenden Rijkswaterstaat, Evides Waterbedrijf en waterschap Hollandse Delta het projectbesluit en de realisatie-overeenkomst.

Esther Blom, hoofd zoetwaterprogramma bij het WNF: "De kier biedt mooie kansen. Met het project 'Natuurherstel Haringvliet' zorgen we ervoor dat de natuur maximaal profiteert van de nieuwe situatie. Als WNF zijn we initiatiefnemer van dit project, maar de ontwikkeling en de uitvoering doen we helemaal samen met Natuurmonumenten, ARK Natuurontwikkeling, Sportvisserij Nederland, Staatsbosbeheer en Vogelbescherming Nederland."

VISMIGRATIE EN DELTANATUUR

Blom: "Veel mensen realiseren zich niet dat het Haringvliet de monding is van twee grote Europese rivieren; de Rijn en de Maas. Pas sinds de aanleg van de Haringvlietdam in 1970, is hier geen getij meer. Met eb staat de sluis nog wel open om rivierwater af te voeren, maar met opkomend tij is de sluis gesloten. Hierdoor en door vervuiling in het verleden, is de natuurlijke intrek van trekvissen als Atlantische zalm, paling en steur enorm afgenomen." "Andere landen hebben inmiddels miljoenen geïnvesteerd in het herstel van de rivieren als trekroutes", vervolgt ze. "Het wordt tijd dat we nu in Nederland de voordeur openzetten, zodat trekvissen weer tussen de zee en de rivier kunnen migreren. Door de overgangsdynamiek tussen zoet en zout terug te brengen, maken we bovendien ruimte voor de typische deltanatuur die we nu vrijwel niet meer hebben in Nederland."

Wat er allemaal gaat gebeuren in en rond het Haringvliet vertelt Bjørn van den Boom, belangbehartiger Zuidwestelijke Delta bij Natuurmonumenten: "We gaan veel doen aan natuurontwikkeling. We gaan het gebied zo inrichten dat delen bij eb droogvallen en bij vloed weer overstromen. Polders langs het Zuiderdiep bouwen we gefaseerd om tot brakke slikken en >

De droom van het
Wereld Natuur
Fonds voor het
Haringvliet in beeld

Esther Blom (WNF):
'Wij pleiten
voor een
geheel open
Haringvliet'

schorren, zodat er uitgestrekte rietvelden ontstaan met kreken en slikken. Verder maken we harde oevers zacht, leggen we vogeleilandjes aan, en in het westelijk deel van het Haringvliet komen rust- en paaigebieden voor trekvissen."

Van den Boom: "In de voordelta brengen we de meerjarige schelpdierbanken terug, want deze harde riffen zijn *hot spots* voor de biodiversiteit. Het zijn goede samscholingsplekken, die ook weer roggen, haaien en dolfinen aantrekken." Ook de steur heeft een bijzondere plek binnen het project. Blom: "Tot de jaren vijftig bewogen Atlantische steuren van zo'n twee meter zich tussen de Noordzee en hun geboortegrond, 800 kilometer stroomopwaarts in Duitsland. Om herintroductie van steuren mogelijk te maken, zetten we een Rijn-opkweekcentrum op."

De natuurorganisaties willen dat straks iedereen kan genieten van het unieke natuurgebied. Daarom komen er fiets- en wandelpaden langs de oevers, *boardwalks* langs het getijdengebied, uitkijktorens, vaarroutes met aanlegsteigers etcetera.

TUSSEN DROOMFONDS EN WERKELIJKHEID

De donatie van de Postcode Loterij maakt de uitvoering van het project voor een groot deel mogelijk, "maar", zegt van den Boom, "we willen het bedrag minimaal verdubbelen om ál onze ideeën te kunnen realiseren. Alle projectpartners leggen daarom geld bij en we gaan in gesprek met de overheid en het bedrijfsleven. We vragen ook Europese fondsen aan."

In de tussentijd wordt niet stil gestaan. Van den Boom: "Dit voorjaar beginnen we met de schelpdierbanken en in de gebieden van Staatsbosbeheer beginnen we met natuurontwikkeling. Natuurlijk zijn er nog wel hindernissen te nemen. We willen bijvoorbeeld grond aankopen op Goeree-Overflakkee en dat kost tijd. In dit geval gaat het om gronden die boeren pachten van de provincie. De motie-Geurts, van januari 2015, had hiervoor een struikelblok kunnen zijn. Het CDA in de Tweede Kamer wilde met deze motie alle omzetting van landbouwgronden in natuur verbieden. Gelukkig is die motie verworpen."

Vanaf linksboven naar rechtsonder: de Atlantische steur, de witsnuitdolfijn, de zeearend en de dwergstern

Arie Verhorst, provinciaal voorzitter bij LTO Noord Zuid-Holland schrikt van de plannen van natuurorganisaties voor grondaankoop. “Als LTO hopen we dat het geld niet besteed wordt aan nog meer grondaankoop, maar aan de verbetering van bestaande natuur”, zegt hij. “We maken ons ook zorgen over de beschikbaarheid van zoetwater. Het Haringvliet is namelijk de tweede zoetwaterbron van Nederland. Er is een streep getrokken die aangeeft tot waar het zoute water straks mag komen. We blijven er scherp op dat de overheid zich hieraan houdt.”

MEER DELTANATUUR?

De natuurorganisaties denken er anders over dan LTO. Als het aan hen ligt, komt het zoute water op de lange termijn zeker verder dan in 2018 het geval zal zijn. Blom: “Wij pleiten voor een geheel open Haringvliet, zodat de deltanatuur op grote schaal terugkomt. Met extra aanpassingen zal er voldoende zoetwater beschikbaar blijven.”

Voorlopig lijkt een open Haringvliet er echter niet in te zitten. Pieter Beeldman, projectleider Kierbesluit bij Rijkswaterstaat: “Als we de sluizen verder openzetten dan gepland, komt het zoute water voorbij de lijn Spui-Middelharnis. Dat is in strijd met het Kierbesluit. Die lijn is bewust gekozen, omdat anders de kosten van de compenserende maatregelen die nodig zijn om de beschikbaarheid van zoetwater te garanderen, te hoog worden. De kosten zitten hem onder andere in het naar het oosten verplaatsen van de zoetwater-innamepunten van het waterschap en het drinkwaterbedrijf.” De compenserende maatregelen betreffen afspraken tussen Rijkswaterstaat, waterschap Hollandse Delta en Evides Waterbedrijf. De totale kosten die het Kierbesluit voor Nederland met zich meebrengt, liggen rond 75 miljoen euro. |

www.kierharingvliet.nl

NIET BLIJ

De ideële Adviesgroep Borm en Huijgens, bestaande uit natuurliefhebbers, heeft op vrijwillige basis gevochten als een leeuw om staatssecretaris Joop Atsma en Deltacommissaris Wim Kuijken te laten inzien dat het Kierbesluit voor de vismigratie niet voldoet. De groep maakt zich zorgen om de zoetwatervoorziening, de waterveiligheid en de ecologie. Wil Borm, docent biologie: “De acute overgang tussen zoet en zout die straks ontstaat, is niet goed voor de vissen. Als de sluizen nu open staan, wemelt het van de vogels die azen op in zee stervende vissen. Ons ideaalbeeld voor de Zuidwestelijke Delta is één verbonden estuariumgebied, afsluitbaar met stormvloedkeringen. Onderzoek naar de haalbaarheid van duurzame varianten en combinaties, zoals met een S-bocht, migratierivieren of de inzet van de Voordelta, lijkt ons een belangrijke taak voor de overheid.” Rijkswaterstaat en het WNF begrijpen de zorgen van de adviesgroep, maar herkennen het beeld dat Borm en Huijgens schetst niet. Beeldman (Rijkswaterstaat): “Met de kier komt er juist een meer geleidelijke overgang tussen zout en zoet.” Blom (WNF): “Incidenteel kan er wel een hardere overgang tussen zoet- en zoutwater ontstaan door een lagere afvoer van rivierwater. Dat gaan we goed in de gaten houden.”